

DenkGroen

Relatieblad september 2009

De Hermitage • Nieuwbouw
in Zuid Holland • Facility manager
als strateeg

Wonen als een vorst in
het hartje van Zeist in
Nieuw Brinkhove

Lees dit artikel op pagina 4

Overzicht De Hermitage, Amsterdam

3 Gezond groen

In een groene stad is het goed toeven. Maar groen heeft meer voordelen. Groen is in alle mogelijke opzichten goed voor de gezondheid, voor het milieu, voor de leefbaarheid én voor de portemonnee.

4/5 Project • Nieuw Brinkhove

Wonen als een vorst in het hartje van Zeist. Weliswaar in nieuwbouw, maar op een landgoed met cultuurhistorische waarde waar landschap, natuur en recreatieve functies perfect passen in de stijl van twee eeuwen geleden.

6/7 Green facts

Hengelen in de tijd van de baas, wel of geen bloembollen, zeven miljard nieuwe bomen en meer interessante berichten. En niet te vergeten: een column over nét dat ene spannende plantje.

8/9 Project • De Hermitage

Een nieuw project met nu al een grote historie dat ook in de toekomst geschiedenis zal schrijven. Dat is het museum De Hermitage in Amsterdam. Met een tuin in de stijl van het gebouw: Hollands classicisme, sober en symmetrisch.

10 Visie • Hollandsgroen

Wat hebben koken en tuinontwerpen met elkaar te maken? Veel, zo blijkt. Tuinarchitectenbureau Hollandsgroen serveert graag op basis van beproefde receptuur een goede buitenruimte rechtstreeks vanaf het (teken-)bord. Genieten maar!

11 Nieuwbouw • Van der Tol

Bekijk nooit het schilderwerk bij een schilder thuis, wordt wel eens gezegd. Nou, Van der Tol ontvangt klanten anders wél heel graag 'thuis' om te kunnen laten zien waar de stedelijk hovenier voor staat: duurzaam groen.

12 De klant • Facility management

Werknemers presteren beter in een prettige werkomgeving. De groenspecialist ondersteunt facility managers met raad en advies over facilitaire diensten als binnenbeplanting, terreininrichting en daktuinen.

Colofon

Denk Groen is het relatieblad van Van der Tol b.v. en heeft een oplage van 2000 stuks. Het blad verschijnt twee keer per jaar.

Realisatie: Amazing Media

Redactie: Aart Veerman (Van der Tol), Britta Mantel (Van der Tol), Ronald de Kreij (de Schrijfzaak)

Redactieadres: Kijk op www.vandertolbv.nl

Ontwerp en vormgeving: Graphic Invention

Illustraties en fotografie: Adcom 2000 Architecten & Ingenieurs, Peter Arno Broer, Aerophoto-Schiphol, Wabien Manschot, Marjolein Ansink

Drukwerk: Drukkerij Jan Evers

Vestigingen in de regio's:

Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht

Groepsactiviteiten
 Terreininrichting
 Bestrating en Riolering
 Binnenbeplanting
 Boomverzorging
 Daktuinen en Vegetatiedaken
 Onderhoud en Beheer
 Design & Construct

Gezond **groen**

In een groene stad is het goed toeven. Maar groen heeft meer voordelen. Groen is in alle mogelijke opzichten goed voor de gezondheid, goed voor het milieu, goed voor de leefbaarheid én goed voor de portemonnee.

De mens wordt per saldo altijd **beter van groen**, zowel fysiek als psychisch

In ziekenhuizen waar vanuit de kamers zicht is op een groene omgeving (buiten of binnen!) is de duur van de opname per patiënt gemiddeld zeven dagen korter dan in ziekenhuizen zonder een dergelijk uitzicht.

Bewoners van Vinex-wijken hunkeren naar een park of plantsoen bij hun in de buurt. Ze zijn wel tevreden met hun huizen, maar de onvrede over het ontbreken van groen in de omgeving is erg groot. Het percentage kinderen met overgewicht in wijken met groen is circa 15 procent lager dan in vergelijkbare wijken zonder groen. Het vermoeden is dat kinderen die voldoende bewegen een kleinere kans hebben op overgewicht dan kinderen die dit niet doen. En de aanwezigheid van groen stimuleert tot bewegen, mits dit groen bereikbaar is, de mogelijkheid biedt om te spelen, en voldoende veilig is. De stelling hierboven zijn allemaal gebaseerd op

onderzoek. En waar leidt al dat onderzoek toe? Tot de constatering dat de mens graag groen om zich heen heeft en daar per saldo altijd beter van wordt, zowel fysiek als psychisch. Bijkomend voordeel is dat groen goed is voor het milieu, water buffert, fijnstof afvangt, CO2 omzet in zuurstof en wat al niet meer. En nog zo iets: een groene omgeving trekt een divers publiek van jong tot oud, wat leidt tot meer sociale controle en minder criminaliteit en agressie, waardoor de omgeving nóg prettiger wordt om in te vertoeven en er nóg meer mensen al dan niet bewust werken aan hun gezondheid. Om nog maar te zwijgen over de letterlijke meerwaarde van groen voor de portemonnee: minder kosten voor gezondheidszorg en een hogere waarde van het huis. U begrijpt: een stedelijk hovenier draagt zijn status met waardigheid en trots.

Nieuw Brinkhove, Zeist

Landelijk wonen in **hartje**

Wonen als een vorst in het hartje van Zeist. Weliswaar in nieuwbouw, maar op een landgoed met cultuurhistorische waarde waar landschap, natuur en recreatieve functies perfect passen in de stijl van twee eeuwen geleden. Dat is Nieuw Brinkhove. Van der Tol verzorgde de tuinaanleg.

Woningbouwvereniging de Combinatie in Zeist investeert graag en veel in leefbaarheid: rustige wijken waarin alles er verzorgd uitziet en prima functioneert, met openbaar groen, mooie tuinen en een goede verlichting op straat. Nieuw Brinkhove is bij uitstek een afspiegeling van deze visie op aangenaam wonen. Wonen, welzijn en zorg naar keuze staan in dit project hoog in het vaandel. Het nieuwbouwproject combineert vorstelijk wonen met betaalbare prijzen. De drie gebouwen met elk vier woonlagen voorzien in zowel koop- als luxe huur- en sociale huurappartementen voor ouderen. Nieuw Brinkhove ligt op een strook land dat eerder onderdeel uitmaakte van een landgoed

binnen de Stichtse Lustwarande: een gebied langs de zuidkant van de Utrechtse Heuvelrug dat loopt van De Bilt tot aan Rhenen met een kleine honderd landgoederen en buitenplaatsen. Het gebied kenmerkt zich door prachtige lanen, verrassende doorkijkjes en antieke waterpartijen. Als een parelketting slingeren de landgoederen en buitenplaatsen zich langs de provinciale weg N225.

“Nieuw Brinkhove is hier onderdeel van”, zegt Ben Schoonderbeek, manager Projecten bij De Combinatie. “Het landschap op de heuvelrug heeft bepaalde glooiingen en die dienden bij Nieuw Brinkhove terug te komen. Van der Tol en het landschaparchitectenbureau Hollands-groen hebben dat perfect aangevoeld.

stad

Het doorlopende parklandschap met zijn glooiingen en de zichtlijnen is weer hersteld

Het doorlopende parklandschap inclusief de glooiingen en de zichtlijnen tussen de landgoederen hiernaast is weer hersteld. Een goede oplossing is bijvoorbeeld de ligging en inrichting van de parkeerplaats, zodat geparkeerde auto's vanaf de weg niet zijn te zien. Dit was overigens ook een van de eisen van de provincie."

Sober chic

Het park rond Nieuw Brinkhove is sober chic ingericht: veel gras om de openheid en omvang te benadrukken, antraciet grijze en hardhouten kleuren voor de prullenbakken en zitbanken (zoals overigens in heel Zeist), maar met een keuze voor opvallende boomsoorten naast de

op de landgoederen gebruikelijke eiken en beuken. Pauwlonia tomentosa (de prachtige blauw-paars bloeiende Anna Pauwloniaboom uit China); Quercus ilex (de wintergroene Steeneik uit het Middellandse Zeegebied) en de Acer capillipes (de prachtige Japanse Slangenhuidesdoorn met paarsrood met wit gestreepte stam).

Om het geheel te complementeren is de eerder genoemde 'parelketting over de Utrechtse Heuvelrug' in miniatuurvorm verbeeld in een grindpad dat leidt langs diverse open zit- en recreatieplekken die geheel in negentiende eeuwse stijl worden geflankeerd door rododendrons. Hierbij is net als in het geval van het andere plantmateriaal (heesters, rozen en vaste

planten) gekozen voor tot wel vier maal grotere levermaten én een hogere plantdichtheid, omdat zo een sneller resultaat kan worden geboekt.

In het kader van duurzaamheid zijn zoveel mogelijk vitale bomen gespaard gebleven en zijn alle wel gekapte bomen opnieuw ingeplant. Ook zijn bij de aanleg van de rijweg en de parkeervakken zoveel mogelijk gebakken dikformaat klinkers hergebruikt, en is tevens gekozen voor het toepassen van tegels met een minerale toplaag. Dankzij dit alles is een echte Stichtse Lustwarande volledig in zijn oude luister hersteld.

Hengelen in de tijd van de baas

Regelmatig worden de richtlijnen die te maken hebben met veilig en gezond werken door de overheid aangescherpt. Ieder bedrijf leeft de regels uiteraard trouw na, al is dat soms best lastig.

Ook de groenbranche stuurt aan op veel afwisseling in het werk, maar de aard van de werkzaamheden maakt het onontkoombaar dat sommige medewerkers de hele dag en in enkele gevallen soms zelfs dagen achtereen snoeiwerk uitvoeren. Dit werk vormt een forse belasting voor de schouder, armen en rug. Door de jaren heen zijn branchebreed al diverse typen heggenscharen getest (dit seizoen is er weer een nieuw type bijgekomen), en om de luchtwegen en het milieu te sparen is de echte groenprofessional voor de brandstofmotoren overgegaan op Motomix. Nieuwste loot aan de stam is het katrolharnas. Dit is een op de rug gedragen hulpmiddel dat op de heupen rust en over het hoofd heen steekt. Een katrolletje dat instelbaar is op gewicht wordt bevestigd aan de heggenschaar waardoor het gewicht ervan sterk wordt verminderd. Dit maakt het werk aanzienlijk gemakkelijker en lichter. Hengelen in de tijd van de baas.... Een grote visvangst zal het niet opleveren, maar net als het échte hengelen zelf wordt nu ook het werk een stuk relaxter!

Utrecht subsidieert groene daken

In navolging van Rotterdam, Amsterdam en Den Haag gaat nu ook Utrecht de aanleg van groene daken subsidiëren. Particulieren met een plat of licht hellend dak kunnen 50% van de kosten vergoed krijgen tot een maximum van €30 per m². Aanvragers kunnen een maximale vergoeding krijgen van €2.500 per dak. Om zelf het goede voorbeeld te geven, is de gemeente in samenwerking met de provincie begonnen met het begroenen van het dak en de gevels van buurtcentrum Sterrenzicht.

Design UND construct

Als het gaat om het breed toepassen van groendaken kan Nederland veel leren van Duitsland. Gaat het echter om de manier van werken, dan kan Duitsland nog veel leren van Nederland. Dit was een van de stellingen in het betoog van Sybrand Noome, projectmanager Daktuinen bij Van der Tol, tijdens zijn lezing op het International Green Roof Congress 2009 eind mei in het Duitse Stuttgart/Nürtingen. Volgens Noome gebeurt het nogal

eens dat een groen- of gebruiksdak niet of slecht bereikbaar is voor degene die het dak moet realiseren.

De aannemer heeft pech met de hellingbaan, de gemeente is met de terreininrichting rondom de nieuwbouw bezig, of het dak staat nog vol met bouwkundige materialen en de materialen van de daktuinhovenier kunnen daar niet bij. Dergelijke zaken vertragen de uitvoering. De oplossing is volgens Noome om al in een vroeg stadium aan te schuiven bij de

andere bouwpartners en aandacht te vragen voor de specifieke problemen die komen kijken bij de aanleg van groen- en gebruiksdaken. Deze manier van werken heet design&construct en wordt warm aanbevolen, maar is nagenoeg onbekend in andere landen, nota bene Duitsland voorop. Zo kan Duitsland als voorloper op het gebied van groendaken toch nog iets leren van trouwe 'volger' Nederland.

Aldus het Productschap Tuinbouw...

Twintigers en dertigers zijn niet geïnteresseerd in het gebruik van bloembollen in de tuin. Het bolgewas moet het meer hebben van de warme belangstelling van veertigplussers, zo heeft het schap onderzocht.

Column

Annemieke Langendoen

Nét dat ene spannende plantje

Leven op Daken op Provada

Het kennisplatform Leven op Daken, het samenwerkingsverband waarbinnen partijen uit verschillende dak- en groen-disciplines samenwerken aan meervoudig ruimtegebruik, was ook dit jaar weer te vinden op de Provada. De stand stond deze keer in de nieuwe extra ruimte Green Forum, waar voorlopers op het gebied van innovatieve en duurzame bouwoplossingen zich presenteerden.

De Provada is een Nederlandse vastgoedplatform dat jaarlijks plaatsvindt in de Amsterdam RAI en is dan drie dagen lang het ontmoetingspunt voor institutionele beleggingsfondsen, banken, aannemers, woningcorporaties, gemeenten, projectontwikkelaars, architecten, makelaars, de overheid en huurders en gebruikers. Dit jaar zette de Provada in samenwerking met de Dutch Green Building Council (DGBC) het thema duurzaamheid uitgebreed op de kaart. Leven op Daken richtte zich vooral op een presentatie van de meerwaarde van groen op en aan gebouwen. Op de stand zelf speelde dak- en gevelbekleding dan ook een prominente rol.

Als ontwerper van grote en kleine tuinen, van openbaar groen, pleinen en daktuinen werk ik aan een groene omgeving en wil ik de mensen die er gebruik van maken iets meegeven, duurzaam voor de toekomst.

Dat is wat anders dan wat je tegenwoordig veel ziet: hippe en snelle vormgeving, geheel conform de modetrends van nu. Ik ben daar simpelweg niet mee bezig. Bij mij niks geen modefratsen of het volgen van trends; gewoon goede vormgeving, de juiste boom op de juiste plek en je niet laten verleiden door al die tuinbladen met instant tuinen die slechts een paar jaar leuk blijven. Geen modefratsen dus, maar de zaak ligt nu ook weer niet zo zwart-wit als het op het eerste oog lijkt. Natuurlijk wordt elke tuinontwerper beïnvloed door wat er rondom hem of haar gebeurt en natuurlijk kun je zien of een tuin in de jaren 70 of twintig jaar later ontworpen is. Ook mijn tuinen. Kijk alleen maar naar de materiaalkeuze en het plantenassortiment dat in dat tijdsbestek is veranderd.

Kortom: ook deze ontwerper is niet roomser dan de paus en zal in deze en volgende columns haar ideeën over duurzame, leefbare tuinen beschrijven en elke keer een item belichten waaruit blijkt dat de vooruitgaande techniek, nieuwe verhardingsmaterialen en meubels of bijvoorbeeld de siergras-senrage dankbaar gebruikt worden om uitdrukking te geven aan een tuin. Ik zal het dan ook hebben over mijn passie voor nieuwe en speciale plantensoorten. Maar dat heeft natuurlijk helemaal niets te maken met 'hip' en 'trend', want ik zie mezelf beslist niet als vernieuwer of trendwatcher. Ik weet gewoon soms, heel toevallig, net dat ene spannende plantje te benoemen dat iedereen in zijn tuin móet hebben. Maar dat mag je natuurlijk van een ontwerper verwachten.

Annemieke Langendoen,

ontwerper bij Hollandsgroen

Natuurweerbericht

Gaat het morgen hagelen, sneeuwen, of schijnt de zon? En wat gaan de flora en fauna de komende weken doen? Wie geïnteresseerd is in het eerste raadpleegt het weerbericht, wie meer wil weten over het tweede surft op internet naar het natuurbericht.

Het 'weerbericht voor de natuur' is gelanceerd door enkele natuur- en onderzoeksorganisaties, waaronder Wageningen Universiteit. Biologen van deze organisaties houden het publiek dagelijks op de nieuwe website op de

hoogte van wat er gaande is op het gebied van de groei en bloei van planten en waarnemingen van dieren. De site geeft ook een verwachting van wat flora en fauna doen de komende dagen en weken. Coördinator van de site is bioloog Arnold van Vliet, onder andere bekend van natuurkalender.nl, het waarnemingsprogramma op internet dat ecologische veranderingen in beeld brengt.

Zie www.natuurbericht.nl en www.natuurkalender.nl.

De Hermitage, Amsterdam

Een nieuw project met nu al een grote historie en dat ook in de toekomst in een nieuw jasje geschiedenis zal schrijven. Dat is De Hermitage in Amsterdam, waar aan de Amstel tussen de nieuwe Herengracht en de nieuwe Keizersgracht het ruim 400 jaar oude verzorgingshuis De Amstelhof is omgebouwd tot museum.

Elegante soberheid

Vanaf 20 juni 2009 wordt in De Hermitage kunst tentoongesteld afkomstig uit de drie miljoen stukken tellende collectie van het wereldberoemde moedermuseum met de zelfde naam in het Russische Sint Petersburg. Zo zichtbaar als de kunstwerken worden gepresenteerd, zo onzichtbaar is het gros van het hovenierswerk. Een flink deel van dit vakwerk is verdwenen onder de grond (in de vorm van drainage, riolering, fundering, kabels) of ligt daar bovenop (straatwerk, zaaiwerk, een hardstenen zitrand rond het gazon). Het wél zichtbare hovenierswerk heeft landschapsarchitect en ontwerper Michael van Gessel met opzet sober gehouden.

Zijn filosofie: "Niet iets nieuws willen bedenken, maar kijken wat er al is en dat verbeteren." De uitkomst: "De tuinen zijn in de loop der tijd een beetje vervallen en wat chaotisch geworden, maar ik heb alles opgeruimd en hersteld passend bij de stijl van het gebouw, het Hollands classicisme. Deze heel eenvoudige, uiterst sobere en symmetrische stijl vind je nu dus ook terug in de tuin." Via de eeuwenoude Ossenpoort komt de bezoeker De Hermitage binnen op de binnenplaats c.q. de binnentuin. Hier treffen zij een verhoogd gazon met hardstenen zitrand en drie zeker een eeuw oude kastanjes die resteren van de oorspronkelijke vier.

De **elegantie** wordt versterkt door vier nieuw aangeplante vleugelnoten

De elegantie wordt versterkt door vier nieuw aangeplante exemplaren van de vleugelnoot (*Pterocarya*) met zijn veelarmige kroon en prachtig citroengeel gekleurde bloemen in de zomer. Van Gessel: "De vleugelnoten moeten ooit de rol van de kastanjes overnemen omdat die al oud zijn en ook niet het eeuwige leven hebben." Een andere ingang is aan de

oostzijde van het gebouw. Daar ligt naast een entreeplein met grote bomen, parkeervakken en beukenhagen een terras waar de bezoeker terecht kan voor een drankje of een hapje en een kinderterras. Dit (gehele) tuingedeelte wordt afgesloten door een stalen grijs gecoat hek dat speciaal voor dit project is ontworpen en bestaat uit uitgestanste bloemen en

bladeren van de camelia. "Dat hek heb ik zelf ontworpen aan de hand van een patroon dat ik een keer heb aangetroffen op cadeaupapier", zegt Van Gessel. "Dit was overigens samen met de natuurstenen rand rond het gazon de grootste kostenpost. Het straatwerk bijvoorbeeld bestaat vrijwel volledig uit de oude IJsselsteentjes die al langer op het terrein waren te vinden en ook elders hebben we zo veel mogelijk hergebruikt."

Alles bij elkaar opgeteld kan de inrichting van de buitenruimte worden samengevat onder de noemer "minimalistische vormgeving" met als streven om te komen tot "elegante soberheid en ruimtelijkheid".

Kijkje in de keuken

Wat hebben koken en tuin-ontwerpen met elkaar te maken? Wat moet je met een kok in de tuin?

Ik zal het u proberen uit te leggen.

Koken kan iedereen, zou je zeggen. Voeg enkele vaste ingrediënten op enige wijze bij elkaar, en je hebt een gerecht. Maar niet iedereen maakt er hetzelfde van. Iedereen doet het anders en het eindresultaat smaakt ook anders. De een doet het zus, de ander zo en de chef-kok doet op zijn beurt iets geheel 'eigens'. Zo zit dat met tuinen eigenlijk ook. Je hebt een tuin, wensen en eisen, en die pas je in elkaar. Je zou zeggen dat kan iedereen, maar dat is niet zo. Een ontwerper kijkt hier heel anders naar en gaat verder dan het huis, tuin en keuken-gemiddelde. De ontwerper overweegt meerdere oplossingen en probeert de tuin meerwaarde te geven door minder voor de hand liggende keuzes te maken. De ontwerper voegt, zogezegd, iets geheel 'eigens' toe.

Om een voorbeeld te geven: er moeten een terras en een vijver in de tuin. Het terras komt bij de deur van de woning en er moet een pad naar het schuurtje toe. De vijver komt bij het terras en de rest wordt gras of border of een combinatie. Maar wat als je van de hele tuin een vijver maakt? Of de vijver tegen de gevel aan legt en je over het water naar het terras moet? Zo ontstaan heel andere gebruiksmogelijkheden van de tuin. De vijver is opeens heel belangrijk element waar je de ruimte mee verandert. Of het nu gaat om grote of kleine ruimtes, om particuliere, openbare of gemeenschappelijke tuinen, om dure of goedkope en meer of

minder complexe projecten, dat maakt allemaal niet uit.

Er zijn voordelen aan het inschakelen van een ontwerp bureau zoals Hollandsgroen. De ontwerper kijkt namelijk ook naar de levensduur van de inrichting, naar de degelijkheid van de materialen, naar het milieu, naar het budget, naar de behoefte of noodzaak van afwatering en verlichting en ga zo maar door.

Bovendien vinden wij bij Hollandsgroen dat de buitenruimte een relatie moet hebben met de bebouwing eromheen. Een bepaalde tuin kan alleen maar op deze unieke plek liggen en niet ergens anders. Sommige ingrediënten kunnen weliswaar ook elders worden toegepast, maar dan in een andere setting.

De wensen van de bewoners cq gebruikers wegen zwaar mee bij de inrichting. Voeg daar nog bij een gedegen kennis van beplanting én de behoefte om cultuur, natuur en architectuur met elkaar te integreren, en je hebt hét recept van Hollandsgroen. Dit tuinarchitectenbureau serveert u graag op basis van beproefde receptuur een goede buitenruimte of tuin rechtstreeks vanaf het (teken-)bord. Genieten maar.

Marie-José Copal,

ontwerper bij Hollandsgroen

Bekijk nooit het schilderwerk bij een schilder thuis, wordt wel eens gezegd.

Nou, Van der Tol ontvangt klanten anders wél heel graag 'thuis' om te kunnen laten zien waar we voor staan: duurzaam groen.

De nieuwe bedrijfslocatie in Lansingerland vormt wat dit betreft het neusje van de zalm.

Duurzame nieuwbouw

De nieuwbouw in het Zuid-Hollandse Lansingerland is "volledig eco", zegt architect Gerard Overvliet van het Rotterdamse bureau Adcom 2000 Architecten & Ingenieurs. "Door het maaiveld als het ware op te tillen hebben we de opslag en bedrijfmatige functies uit het zicht gehaald onder een schuin vegetatiedak.

Om de belasting van het milieu én de energiekosten verder te drukken, vindt de verlichting binnen in het pand plaats met energiezuinige led-lampen." De kantoorfunctie is daarentegen wel heel zichtbaar in de vorm van een verhoogd horizontaal vooruitstekend kantoorgebouw. "Het oogt een beetje als een uitzichtpunt", zegt Overvliet. "Hoewel het duidelijk onderdeel uitmaakt van de rest van het gebouw, staat het ook een beetje los ervan doordat het aan beide zijden een 1,20 meter brede groenstrook heeft die ik voor het gemak maar een 'ecoduct' noem: vergelijkbaar met

een aquaduct, maar in dit geval voor het doorlaten van licht en lucht."

De buitenmuren van de nieuwbouw worden voorzien van verticale sedumpanelen die dienst doen als zonwering; nieuw en uniek voor Nederland. Ook nieuw zijn de lantaarnpalen om het gebouw die gevoed worden door zonne- en

sneller een groen resultaat kan worden geboekt. Uiteraard is alleen gebruik gemaakt van duurzame materialen en worden bij het onderhoud van het groen zo weinig mogelijk tot liefst geen bestrijdingsmiddelen gebruikt. Om het groene plaatje helemaal compleet te maken wordt het hemelwater opgevangen in

Nieuw en uniek zijn de verticale sedumpanelen die dienst doen als zonwering

windenergie die de paal zelf verzamelt. Uiteraard is er ook de nodige aandacht voor de terreininrichting. Zo is er bijvoorbeeld al tijdens de nieuwbouw beplant met grotere maten plantmateriaal dan gebruikelijk, zodat

ondergrondse containers, waarna het via een intern watercircuit kan worden gebruikt voor het doorspoelen van de toiletten, het wassen van de bedrijfswagens en het besproeien van het groen, óók op het dak en aan de gevels.

Werknemers presteren meestal beter in een prettige werkomgeving. Binnenbeplanting en ander groen kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Facility managers weten dit maar al te goed.

Van der Tol ontmoet facility manager

Facility managers doen meer dan 'met één oog op het huishoudboekje en met de hand op de knip het huishouden runnen' van een bedrijf of organisatie. Zeker in tijden van een economische recessie komt de nadruk nóg meer te liggen op de strategische waarde van de facility manager. De leiding van het bedrijf of de organisatie heeft namelijk visionaire toekomstplannen nodig om de barre tijden te doorstaan, en de facility manager kan met nieuwe en innovatieve strategische initiatieven een

nieuw elan geven aan het primaire proces. De groenspecialist ondersteunt facility managers met raad en advies over facilitaire diensten als binnenbeplanting, terreininrichting en daktuinen. Dit verklaart ook de aanwezigheid van Van der Tol op het Facility Management Marktevent 2009 dat woensdag 4 november plaatsvindt in Spant! in Bussum. Het wordt inmiddels de achtste editie van het

Zeker in tijden van een recessie moet de facility manager strategisch opereren

Facility Management Marktevent, dat deze keer als thema heeft 'de facility manager als strateeg'. De eerste editie dateert uit 2002 en was bedoeld als eenmalig jubileumcongres ter gelegenheid van de verschijning van het honderdste nummer van het toonaangevende vakblad Facility Management Magazine, vertelt media-adviseur John van Pelt. "Dat congres

was echter zo'n groot succes, dat de behoefte ontstond er een jaarlijks vervolg aan te geven, maar dan in een meer interactieve vorm. Daarom heet de bijeenkomst nu ook een event waar facility managers ongeacht hun positie binnen hun vakgebied kunnen netwerken, informatie kunnen vergaren en uitwisselen en met elkaar kunnen discussiëren over het vak."

